

RECENZIJĄ

2020 m. gruodžio 8 d.

Miunchenas

Į mane kreipėsi dr. Audrius Armas, prašydamas pateikti recenziją dėl Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybos vardu Kamilės Kapočiūtės 2020 m. lapkritį paskelbto kūrinio „Objektyvus ir sąžiningas grupinių darbų vertinimas“ (prieiga internete: https://etikostarnyba.lt/wp-content/uploads/2020/11/Gaires_Objektyvus-ir-saziningas-vertinimas.pdf).

Esu filologijos (lietuvių kalba) krypties mokslų daktarė, taip pat turiu lietuvių kalbos ir literatūros bakalauro ir magistro kvalifikacinius laipsnius, esu buvusi Valstybinės lietuvių kalbos komisijos ekspertė-terminologė. Už studijų metu parengtą mokslinį darbą esu apdovanota laureato diplomu ir Lietuvos mokslų akademijos premija Lietuvos aukštųjų mokyklų studentų geriausių mokslinių darbų konkurse 2000 metais. Tai leidžia man pateikti recenziją dėl Gairių:

1) Gairėse apstu grubių lietuvių kalbos klaidų. Pavyzdžiui, žodis „neįgis“ parašytas su priešpaskutine i ilgąja raide (y). Vos kelių puslapių tekste gausu nevertotinių išsireiškimų, vertalų. Pavyzdžiui, „atlikti pavestą užduotį“ yra nevertotina. Užduotis *pavedama, skiriama*. Išsireiškimą *grupėje yra einančių pasroviui studentų* sunku komentuoti (gal autorė taip vadina pasyvius studentus). Be to, toks pasakymas net menkina studentų bendruomenę, nes leidžia manyti, kad srovė yra neva teisinga ėjimo kryptis, nekalbant apie tai, kad *pasroviui* reikėtų *plaukti*, o ne *eiti*. Išsireiškimas *uždirbti kitiems gerų balų* nevertotinas, nes uždirbti galima tik pinigine forma. Žodžių junginys *pasitaikantis atvejis* yra kalbos klaida, nes žodis „pasitaikyti“ reikalauja kilmininko linksnio – *pasitaiko atveju...* Tekste autorė teigia: *įvertinti, kiek reikšmės*, tačiau tokia forma lietuvių kalboje nevertotina – būtina keisti deriniu *įvertinti, kokia reikšmė*. Tokių grubių aki režiančių kalbos klaidų būtų galima vardinti ir daugiau;

2) Jau įvade autorė K. Kapočiūtė pirmu sakiniu iškraipo Kontrolieriaus tarnybos funkciją: pirmiausia, Kontrolieriaus uždavinys yra mokslo ir studijų institucijas laikyti akademinės etikos ir procedūrų, bet ne sudaryti vienodas sąlygas dalyvauti studijų procese. Teisinga konstrukcija, ko gero, turėtų būti: „*skatinti... taip užtikrinant vienodas sąlygas...*“. Įvado antrajame sakinyje autorė nurodo, kad dažniausia sukčiavimo forma yra nesąžiningas grupinių užduočių atlikimas, tačiau jau trečiajame įvado sakinyje teigia, kad dažniausia sukčiavimo forma atsiskaitymas. Įvado kalbos stiliaus prastumą rodo ir išsireiškimas „*yra paplitę arba greičiau paplitę*“ – nėra mokslinio konkretumo;

3) Įvade nurodoma, kad Gairės skiriamos ne tik studentams, bet ir klausytojams, nors klausytojo samprata yra neapibrėžiama. Dėl to yra neaišku: jei klausytojas tik klauso, tai gal jis nedirba grupinio darbo;

4) Pateikiamas „*minkštųjų*“ *įgūdžių* termino vertimas nėra net adaptuotas Lietuvoje: juk švietimo kontekste paplitęs ir naudojamas socialinių ir/ar emocinių įgūdžių terminas;

5) Autorė K. Kapočiūtė pateikia vertimą tokiu sakiniu:

Boud 2019; Walker 2001). Antras - grupinio darbo metu atliekamos užduotys ir atsiskaitymai paskatina visapusiškesnį mokymąsi (Freeman 1995; Maiden & Perry 2010).

Ko gero, autorė kalba apie įsisavinimą, nes ką išmokstame patikrinama atsiskaitymo metu. Priešingu atveju, sunku suprasti, kokį visapusiškesnį mokymąsi autorė įsivaizduoja, nes skaitytojui susidaro įspūdis, kad mokymasis gali būti dar ir visapusiškas bei visapusiškiausias (kaip gali būti lyginamas ar laipsniuojamas visapusiškumas);

6) K. Kapočiūtės pateikiama interpretacija yra neaiški:

Studentai gana teigiamai vertina grupinio darbo teikiamą naudą ir ugdomus įgūdžius (Adnan et al. 2019), tačiau nemaža dalis visgi rinktųsi asmeninį atsiskaitymą, t. y. norėtų, kad jų balas priklausytų tik nuo jų pačių gebėjimų ir pastangų (Davies 2009). Dažniausiai taip būna dėl to, kad dėstytojai neretai Pirma, pirmojoje sakinio dalyje lieka neaišku, kas yra gana, nes nepateikiamas statistinis pagrindimas; antra, antrojoje sakinio dalyje sunku suprasti, kas yra nemaža dalis. Be to, šiame sakinyje nurodomas, ko gero, vertinimo, o ne studentų balas;

7) Vienoje iš Gairių pastraipų autorė išvelgia dovanotosios autorystės požymius, tačiau visuotinai žinoma, kad autorystės dovanoti neįmanoma. Tad, ko gero, aptariama sau nepagrįstai priskiriama autorystė;

8) Autorė K. Kapočiūtė pateikia ne vieną sunkiai suvokiamą arba visai nesuvokiamą, neologišką, pažodžiui verstą verbalinį kratinį, kurį įvardija rekomendacijomis:

Rekomendacija. Sprendžiant, leisti patiems studentams formuoti komandą ar jas paskirstys dėstytojas, kokiais kriterijais remiantis bus skirstomos komandos ir pan., siūloma atsižvelgti į studentų tarpusavio dinamiką (jeigu jau yra su jais bendravęs) ir užduotį.

Fizikoje paplitusį terminą *elektronų tarpusavio dinamika* autorė naujai sukomplektuoja (*studentų tarpusavio dinamika*), palikdama skaitytojui daugiau klausimų nei atsakymų. Taip ir neaišku, kaip įvertinama studentų tarpusavio dinamika: jei kieme kartu rūko, tai gera dinamika ar ne? Rekomendacija, kurioje vartojami autoriaus sukurti ar išversti, bet niekur neapibrėžti terminai, yra niekinė;

9) Gairėse teigiama:

Viena iš kokybiškai atliktos užduoties sąlygų yra ta, kad studentams turi būti aiškiai suformuluotas jų grupės tikslas, užduotys, jų įvykdymo terminai, vertinimo kriterijai ir pan., t. y. studentai turi aiškiai suprasti, ko iš jų tikimasi. Žinoma, labai svarbi sėkmingo grupinio darbo sąlyga yra grupinės užduoties

Tačiau tokia sąlyga galioja ir ne grupiniam darbui;

10) Toliau autorė K. Kapočiūtė dėsto:

suprasti, ko iš jų tikimasi. Žinoma, labai svarbi sėkmingo grupinio darbo sąlyga yra grupinės užduoties atlikimo proceso vadyba, t. y. grupinio darbo proceso stebėjimas (Eberly Center) – net ir tuo atveju, jei užduotis yra tik viena ir skiriamas vienas galutinis balas.

Ir pateikia rekomendaciją:

Rekomendacija. Stebėti grupinio darbo eigą ir laiku užkirsti kelią, pavyzdžiui, pertekliniams veiksams arba nukrypimams nuo tikslo – skirti laiko susitikimams ir konsultacijoms.

Neaiški ne tik rekomendacija, bet ir situacija, kuriai ji siūloma. Sunku suprasti, kaip sėkmingo grupinio darbo dalis gali būti grupinio darbo proceso stebėjimas: kas dirba, kas stebi, bei kodėl tas, kuris stebi, žino, kad tas ar kitas veiksmas perteklinis. Na, o rekomendacija yra susijusi ne su stebėjimu, o su aktyvia pagalba;

11) Skaitant Gaires, negali nepastebėti logikos klaidų:

11.1) Įvertinimas yra ne darbe, o po darbo:

Kaip jau minėta, neobjektyvus (kitaip – nepelnytas) įvertinimas už grupinį darbą yra dažniausiai pasitaikanti akademinio nesąžiningumo forma grupiniame darbe (Lietuvos studentų sąjunga 2019), todėl būtina labiau įsigilinti į grupinio darbo vertinimo aspektus.

11.2) Klaidos negali būti įdedamos:

taip pat demaskuoti nesąžiningus studentus. Taip pat manoma, kad studentų j(s)i vertinimai skatina studentus labiau stebėti savo veiksmus grupėje (Sridharan, Tai & Boud 2019): **įdedamas pastangas, klaidas** ir pan.

11.3) Laikas negali būti sumažinamas – tik sutrumpinamas:

vertins ir grupės nariai, studentą skatina dėti daugiau pastangų; 5) leidžia **sumažinti dėstytojo laiką** siekiant objektyviai įvertinti grupinį darbą, t. y. tas laikas, kuris būtų skirtas individualiam grupės narių veiklos stebėjimui, gali būti skirtas grįžtamajam ryšiui (Abson 1994, Boud 1986, Davis & Inamdar 1988, Falchikov 1986, Kane & Lawler 1978, Searby & Ewers 1997 ir Topping 1998 percituota iš Walker 2001).

12) Autorė K. Kapočiūtė pristato vertinimo metodą nauju pavadinimu „skirtingų paskatų“:

Paprastai išskiriami du pagrindiniai vertinimo metodai: **tik grupės** (angl. *group only*) ir **skirtingų paskatų** (angl. *mixed-incentive*) (Bryant and Albring 2006 percituota iš Delaney et al. 2013). Pagrindinis jų Visgi, paskata yra paskatinimas. Dėl to neaišku, kas ir kada bei kaip turėtų skatinti. Kita vertus, iš teksto galima manyti, kad kalbama apie individualaus indėlio vertinimą, tačiau tai nėra „mixed-incentive“ (angl.);

13) Net ir vertimas į lietuvių kalbą nėra suredaguotas:

13.1) *Indėlis* vadinamas *įsitraukimu*:

Abiejų metodų taikymas turi teigiamų ir neigiamų bruožų. Viena vertus, individualus vertinimas nustato aiškias atsakomybės ribas ir padeda užtikrinti visų įsitraukimą (Delaney et al. 2013). Taip pat,

13.2) *Individualaus darbo įvertinimas* vadinamas *darbo individualaus vertinimo apskaičiavimu*:

Yra įvairių būdų ir formulių grupinio darbo individualiam vertinimui apskaičiuoti. (žr. Naudingos nuorodos). Pagal antrąjį – skirtingų paskatų – vertinimo metodą kiekvieno studento įvertinimas susideda iš

13.3) *Atitikimas* vadinamas *būti atitinkama atsižvelgiant*:

Nesvarbu, kuris metodas bus taikomas – tiek vienu, tiek kitu atveju svarbu, kad esant sudėtiniam balui iš kelių užduočių (pavyzdžiui, yra trys užduotys ir visos skirtingos apimtys), jų vertė balais turėtų **būti atitinkama atsižvelgiant** į jų sudėtingumą (Adnan et al. 2019).

13.4) *Didžioji darbo dalis* vadinama *daugiausia darbo*:

vidinės dinamikos ir santykių matyti negali (Sridharan, Tai & Boud 2019). Tam pritaria ir studentai, papildydami, kad **daugiausia darbo atliekama** nekontaktinio (neauditorinio) darbo metu (Grammenos et al. 2019), todėl tik pačių studentų j(s)i vertinimai gali atskleisti grupės dinamiką, problemas, pasiekimus, taip pat demaskuoti nesąžiningus studentus. Taip pat manoma, kad studentų j(s)i vertinimai skatina

13.5) *Savęs vertinimas* vadinamas skirtingai: tai *įsivertinimas*, tai *j(s)i vertinimas*, tai *savęs vertinimas* – tie patys dalykai vadinami skirtingai (juk nepaaiškinta, kad tai skirtingi dalykai);

13.6) *Individualus vertinimas* vadinamas *individualizuotu vertinimu*;

14) K. Kapočiūtės tekste juntama vertimo patirties stoka:

14.1) Šioje gramatinėje aplinkoje įvardis „kiek“ keistinas į „kaip“:

viai vertinti savo indėlį, pasiektą rezultatą, veiksmus ir pan. (Delaney et al. 2013). Taip pat įsivertinimo rezultatai dėstytojui gali atskleisti, **kiek** studentas įsigilino ir suprato užduotį. Be to, savikontrolė yra tam tikra atsvara konkreto studento įsivertinimui.

14.2) Šioje gramatinėje aplinkoje įvardis „kiek“ keistinas į „kokia“:

Žinoma, svarbu įvertinti, **kiek** reikšmės gali turėti grupės narių vertinimo anonimiškumo užtikrinimas. Manytina, kad anonimiškumo užtikrinimas nėra būtinas, kai pateikiamas grupės narių vertinimas. Kai

14.3) *Vertinimas pateikiamas su vertintojo vardu ir pavarde* yra tiesiog *neanonimiškas vertinimas*:

Manytina, kad anonimiškumo užtikrinimas nėra būtinas, kai pateikiamas grupės narių vertinimas. Kai grupės narių vertinimas pateikiamas su vertintojo vardu ir pavarde, mažesnė tikimybė, kad toks vertinimas sudarys sąlygas nesąžiningam vertinimui pagal anoniminį atsiliepimą (Grammenos et al. 2019).

15) Vietomis vertimas yra be minties ir pažodinis: rezultatai dėstytojui gali atskleisti, kiek studentas įsigilino ir suprato užduotį. Be to, savikontrolė yra tam tikra atsvara konkreto studento įsivertinimui.

16) Kartais autorė nuklysta nuo pasirinkto mokslinio stiliaus: žinojimas leidžia geriau suprasti, kas vertinama kaip itin geros kokybės darbas; 4) žinojimas, kad tave vertins ir grupės nariai, studentą skatina dėti daugiau pastangų; 5) leidžia sumažinti dėstytojo laiką

17) Visgi, ko gero, Gairėse minima apie darbą grupėje, nes grupinis darbas leidžia manyti, kad dirbama išvien (kasamas griovys ar pan.), o darbo grupėje metu, ko gero, yra galimybė pasireikšti individualumui.

dr. Irma Zeller

